

Vraag om uitleg van mevrouw Kathleen Helsen tot de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, over de uitvoering van de taaltest door centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's)

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Voorzitter, minister, collega's, het decreet betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs is aan het eind van de vorige legislatuur goedgekeurd. Dat decreet blijft me bezighouden. Toen al, in de bespreking in het parlement, had ik daar heel wat vragen bij. Ik betwijfelde of dit decreet wel voor een oplossing zou zorgen.

Ik heb daar dit jaar al een vraag over gesteld, en wil dat nu opnieuw doen. Want 1 september, als duidelijk moet zijn wie is geslaagd voor de taaltest en wie niet, komt naderbij. De afname van de toets en de bespreking van de resultaten met onderwijsinstellingen en ouders moet dan achter de rug zijn. Ik ben dus bezorgd, vooral omdat die test toch beslissend is voor kleine kinderen die op basis daarvan al dan niet de stap naar het eerste leerjaar zullen zetten. Als het kind niet slaagt in de taaltoets, zal er niet onmiddellijk een persoonlijk traject voor dat kind worden uitgewerkt, en dat zal dus betekenen dat het kind de derde kleuterklas zal overdoen. Is dat laatste dan wel de goede oplossing?

We ontvangen al geruime tijd cijfers vanuit Antwerpen. Ze komen van het Lokaal Overleg Platform (LOP), dus we gaan ervan uit dat de cijfers correct zijn. Vorig jaar is vastgesteld dat voor het schooljaar 2007-2008 1296 niet-ingeschreven kleuters een taaltest moeten ondergaan om de stap naar het eerste leerjaar te kunnen zetten. Zullen we dat allemaal tegen 1 september kunnen regelen?

De afgelopen weken vernamen we dat ik niet de enige ben die zich daar zorgen over maakt. De betrokken organisaties maken zich zorgen en vragen zich af wanneer de taaltest er zal zijn en wanneer de CLB's met de test aan de slag kunnen. Kunnen de CLB's die bevoegd zijn om de taaltest af te nemen, verplicht worden om de test af te nemen? Wij hebben decretaal wel opgenomen dat de CLB's verplicht zijn, maar zij hebben toch ook wel de vrijheid om te werken met de instrumenten die zij verkiezen. Wat als de CLB's beslissen om niet te werken met het instrument dat wordt ontwikkeld, omdat het niet volledig strookt met de werkwijze die zij tot nu toe gebruiken?

De CLB's werken vooral begeleidend en gebruiken diagnostisch materiaal in functie van handelingsgericht werken. Dit is een totaal ander instrument en een totaal andere werkwijze. De CLB's hebben de gewoonte om zodra het resultaat van een test gekend is, begeleiding en ondersteuning te bieden. Dat is nu niet verplicht bij de taaltest. Wat kan er gebeuren? Hoe gaan we ermee om, of hoe kunnen we er mee omgaan?

Minister, hebt u reeds zicht op het aantal kinderen dat getest zal moeten worden? Hebt u zicht op wat dat betekent voor de betrokken CLB's? Het is vooral belangrijk voor de werkbelasting en om een idee te krijgen of het zal lukken of niet.

De CLB's hebben beleidscontracten met de scholen die moeten worden uitgevoerd. Het is een duidelijke overeenkomst. De taaltest is daar niet in opgenomen. Volgens het decreet op de CLB's is het geen verplichte opdracht. Het is ook niet opgenomen in de beleidscontracten omdat er toen nog niets over was beslist in het Vlaams Parlement. Kan een CLB dus verplicht worden om voorrang te geven aan een taaltest, terwijl een school perfect de mogelijkheid heeft om in het kader van een afgesloten contract, andere prioriteiten te stellen? Hoe moet daar mee worden omgegaan?

Hoe moeten we de taakbelasting van de CLB's inschatten? Dat is natuurlijk gekoppeld aan het aantal kinderen dat moet worden getest. Bovendien behoort binnen het CLB niet iedereen tot een discipline die testen mag afnemen. We mogen er niet van uitgaan dat alle disciplines kunnen worden ingezet om dit werk te doen. Er is slechts één discipline die testen afneemt, interpreteert, ondersteuning biedt en verdere begeleiding uitwerkt. Hoe zit het bij deze opdracht? Is het duidelijk welke discipline daarvoor mag en kan worden ingezet en welke niet?

Minister, zullen we klaar zijn? Zullen we het decreet dat we hebben goedgekeurd, kunnen toepassen?

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Voorzitter, minister, ik ervaar bij de vraag van collega Helsen een grote bekommernis over de uitvoering en de realisatie van iets wat we allemaal beogen en onderschrijven: kwaliteitsvol de Nederlandse kennis testen van kinderen die aan hun schoolloopbaan beginnen en zorgen dat ze goed worden geplaatst.

Er zijn enerzijds inderdaad afspraken gemaakt en contracten gesloten tussen CLB en scholen en anderzijds zijn er de bijkomende opdrachten die decretaal aan het CLB gegeven zijn. Ik hoop dat we niet in een semantische discussie vervallen, want ik denk dat de opdracht wel duidelijk is.

Minister, ik meen mij te herinneren dat we ongeveer dezelfde discussie hebben wanneer het gaat over de faciliteitenscholen, maar van een totaal andere orde. Waar moet een CLB voor staan wanneer we er een contract mee sluiten? Wat zijn de zaken waarbij scholen zich kunnen laten begeleiden en waarbij ze zelf kunnen beslissen over wie, wat en hoe?

Misschien is het goed als u duidelijkheid geeft over de eerste vraag van collega Helsen, namelijk in hoever dit een bevoegdheid van het CLB is. Mijn aanvoelen is altijd het volgende geweest: we hebben dit per decreet goedgekeurd, dus de decretale bepaling doorkruist de samenwerkingsakkoorden tussen scholen en CLB. Het is dus een bijkomende opdracht. Ik kan de vraag of de CLB's voldoende uitgerust zijn, onderschrijven. Het is belangrijk dat daar aandacht aan wordt besteed.

Ik heb ook al mijn bekommernis geuit over de kwaliteit van de testen. Ik denk dat er vrij recent duidelijkheid is gekomen in die zin dat de juiste test er komt voor wat wordt beoogd. Volgens mijn informatie zit dat op de goede weg.

Nogmaals, ik hoop dat wat we voor ogen hebben, op een vlotte manier kan worden uitgevoerd en dat ervoor wordt gezorgd dat de CLB's bij machte zijn om de taak die hen wordt toegewezen, naar behoren te kunnen uitvoeren.

Minister Pascal Smet: Eerst wil ik even het brede kader van de taalproef schetsen. De taal is het sluitstuk van een breder verhaal van kleuterparticipatie. Als je de afgelopen dagen de berichtgeving hebt gehoord, zou je bijna gaan geloven dat de taalproef een doelstelling op zich is. Ik zeg niet dat u dat zegt, mevrouw Helsen. Ons streefdoel is dat leerlingen die starten in het eerste leerjaar van een Nederlandstalige school, een goede basis hebben van het Nederlands, maar evengoed van sociale en andere vaardigheden. Onderzoek wijst immers uit dat kinderen die geen of nauwelijks kleuteronderwijs hebben genoten, een grote achterstand in het eerste leerjaar hebben, zeker als ze niet vertrouwd zijn met de onderwijstaal. Dat is de doelstelling van ons beleid.

Die is vertaald in het decreet door de formulering van een nieuwe toelatingsvoorwaarde die zegt: als ouders hun kleuter in de loop van het volgend schooljaar voor het eerste leerjaar

willen inschrijven, moet het kind de derde kleuterklas in een Nederlandstalige basisschool volgen en daar minstens 220 halve dagen aanwezig zijn. Als ouders deze verplichting niet kunnen waarmaken, bijvoorbeeld als ze terugkomen uit het buitenland, zullen de kinderen een taalproef kunnen afleggen om alsnog aan de toelatingsvoorwaarden te kunnen voldoen. De taalproef is dus het achterpoortje van het vele ruimere en belangrijkere verhaal van de kleuterparticipatie.

De CLB's kunnen niet beslissen om de test niet af te nemen. Er is de rechtsbasis van het decreet. Het is een verplichting die van rechtswege wordt opgelegd. U weet dat in de hiërarchie der normen de wet altijd voorrang heeft, ook op een contract. Het CLB heeft volgens dit decreet van 20 maart 2009 betreffende de toelatingsvoorwaarden voor het gewoon lager onderwijs en de engagementsverklaring tussen de school en de ouders in het basis- en secundair onderwijs, een opdracht gekregen om de taalproef af te nemen. Dit is geen vrijblijvende, maar een decretaal opgelegde opdracht.

Wij hebben op dit moment geen zicht op het aantal kinderen per CLB dat de taalttest zal afleggen, aangezien we pas weten welk CLB de taalttest zal moeten afnemen op het moment dat het kind zich gaat inschrijven in de school. Het is namelijk het CLB van de lagere school waar de leerling zich wil inschrijven in het eerste leerjaar, dat de taalttest zal moeten afnemen.

Uiteraard beschik ik wel over een raming van het totale aantal kinderen waarvoor een taalproef zal moeten worden afgenomen. Mijn administratie baseert zich hiervoor op het aantal kinderen dat dit jaar ingeschreven is in het eerste leerjaar en vorig jaar onvoldoende aanwezig was in de kleuterklas. Hierbij wordt ook het aantal kinderen geteld dat vorig jaar nergens in het Nederlandstalig kleuteronderwijs kon worden teruggevonden.

Voor heel Vlaanderen zou dit neerkomen op ongeveer 1400 leerlingen. Voor de stad Antwerpen zou dit neerkomen op 250 leerlingen, voor Gent op 100 leerlingen, voor Brussel op 40 leerlingen en vervolgens worden dat er 20, 10, 8 en 5 per CLB. Dat is een inschatting. Het uiteindelijke aantal kan anders liggen, maar we gaan ervan uit dat er een gunstig effect zal zijn van de communicatie die omtrent het belang van kleuterparticipatie al werd gevoerd. In de grootste stad gaat het om 250 kinderen van wie een test moet worden afgenomen. Dat lijkt ons mogelijk.

Het klopt dat deze taak buiten de beleidscontracten staat, omdat die tot stand komen binnen de contouren van het CLB-decreet, maar het is geen contractuele opdracht maar een rechtstreeks decreetale opdracht.

De cesuurbepaling van de taalproef heeft ondertussen plaatsgevonden, en er is een expertengroep. Op dit moment is er overleg met de koepels. Er is niet in extra middelen voorzien voor de CLB's voor deze opdracht omdat het naar onze mening een beperkte bijkomende opdracht is.

De CLB's ontvangen uiterlijk 31 mei 2010 een handleiding waarin alle richtlijnen voor de afname van de taalproef en de beoordeling uitvoerig beschreven worden. Alle CLB's zullen uitgenodigd worden voor een toelichting bij de handleiding. In Schooldirect van deze week is hierover ook naar de CLB's, naar de kleuterscholen en naar de lagere scholen gecommuniceerd. Dat doen we met een vaklijst waarin men op de meest voorkomende vragen een antwoord krijgt.

De directeur van het CLB beslist welke personeelsleden hiervoor zullen worden ingezet. Hij is immers de meest geschikte persoon om te bepalen welke personeelsleden beschikken over de nodige competenties om de taalproef in de beste omstandigheden af te nemen.

Het gaat niet om een kennisproef, het gaat om eenvoudige vragen, zoals 'Hang uw jas aan de

kapstok', waarna men kan zien hoe het kind reageert.

De voorzitter: Mevrouw Helsen heeft het woord.

Mevrouw Kathleen Helsen: Minister, ik dank u voor het antwoord. Ik ben blij dat u cijfers hebt genoemd. Ik hoop voor de CLB's dat het inderdaad om dit beperkt aantal toetsen gaat om het ook te kunnen waarmaken. De cijfers die wij zelf hebben gekregen, gebaseerd op het schooljaar 2007-2008, en heel specifiek van de stad Antwerpen, zijn totaal anders. Ik hoop dat wij verkeerde cijfers hebben, namelijk 1296 niet-ingeschreven kleuters in Antwerpen in 2007-2008. Dat wil zeggen dat 1296 kleuters moeten worden onderworpen aan de taaltoets. Ik hoop echt dat deze cijfers niet kloppen.

Ik hoop voor de CLB's dat de cijfers die u geeft, wel de correcte cijfers zijn. Als ik aan het kind denk, stel ik me de vraag: waar zijn we mee bezig? Zijn we niet verstandiger bezig als we investeren in ondersteuning en begeleiding zodat het kind niet een volledige kleuterklas moet overdoen? Als ik u hoor, is het geen moeilijke test en moet je niet veel Nederlands kennen. Als ik zie wat de mogelijkheden zijn van jonge kinderen om op korte tijd te leren, dan bieden we de kleuters betere en gelijkere kansen door te investeren in begeleiding en ondersteuning van hun ontwikkeling, zodat ze snel voldoende Nederlands kennen en zo vlug mogelijk kunnen starten in de lagere school. Eerlijk gezegd, als dat de cijfers zijn waarover we spreken, is dit een betere keuze dan vanuit een CLB te investeren in het afnemen van toetsen.

Investeren in begeleiding en ondersteuning past ook beter bij de opdracht die de CLB's voor de rest van hun activiteiten opnemen. Dat is een bedenking bij de nieuwe cijfers, waarover ik hier hoor. Ik ging uit van andere cijfers. Dan was ik vooral bezorgd over de uitvoerbaarheid van de opdracht. Mocht ik ouder zijn van een niet-Nederlandstalig kind, dan zou ik zo laat mogelijk inschrijven en zo laat mogelijk een test vragen, omdat de ontwikkeling van het Nederlands op heel korte tijd vooruit kan gaan, als je daarop inzet. Dat betekent voor de CLB's dat ze, op basis van de cijfers waarover ik beschikte, net voor september een enorme opdracht hebben. Ik vraag me af of ze erin zullen slagen tegen 1 september te bepalen wie wel en wie niet in het eerste leerjaar kan starten.

Inzake de Antwerpse situatie maak ik me zorgen over de kinderen die eind augustus vernemen dat ze niet naar het eerste leerjaar kunnen gaan. We hebben de voorbije dagen de cijfers gehoord over de capaciteit van het kleuteronderwijs. Als de kinderen verplicht zijn om de stap terug te zetten naar de kleuterschool, dan vraag ik me af in welke school ze een plaats gaan krijgen. We moeten die consequentie onder ogen zien. Ik vraag me af hoe we dat gaan oplossen. Het zijn effecten van het toepassen van dit instrument. Hoe zal dat lopen? Het is belangrijk om dat nu onder ogen te zien en om er nu over na te denken.

Veronderstel dat ouders in juni de test door hun kind laten doen, maar het resultaat is slecht en hun kind mag niet naar het eerste leerjaar. Wat zal het antwoord zijn als die ouders eind augustus een nieuwe test vragen in de veronderstelling dat de taalontwikkeling van hun kind wel voldoende is en dat het wel de stap kan zetten naar het eerste leerjaar? Zijn we daarop voorbereid? Dit kan zich voordoen. Zullen de CLB's dan een tweede test afnemen? Zo ja, met welk materiaal?

Minister, bij alle informatie die ik heb gekregen, zijn deze vragen toch blijven hangen.

De voorzitter: De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck: Het moet worden onderlijnd dat de taaltest de sluitsteen is van een volledig systeem. Een sluitsteen is maar één steen, maar die is cruciaal om heel de zaak te dragen. Als er weinig kinderen moeten worden onderworpen aan de taaltoets, dan kan het zijn

dat de inspanningen van de voorbije jaren voor kleuterparticipatie resultaat hebben gehad, dat we erin slagen om kinderen vóór de leerplichtleeftijd te laten participeren aan het kleuteronderwijs. Dat was ook de betrachting van de vorige minister, het vorige beleid en de vorige commissie. Dat is misschien een verklaring voor het verschil in deze cijfers.

Mevrouw Helsen vreest dat een groep kinderen niet zou kunnen starten in het eerste leerjaar. Misschien is dat ook met andere tests, zoals de schoolrijpheidstest, het geval. Ik kan me indenken dat het een momentopname is, die enkele maanden later een ander resultaat kan opleveren.

Ik roep toch op om de taaltoets als sluitsteen van het geheel te beschouwen. Hoe kleiner de groep, hoe beter we erin slagen de kleuterparticipatie op punt te zetten.

De heer Boudewijn Bouckaert: Ik sluit me aan bij de opmerking van de heer Van Dijck en verwijs naar de discussie die we hadden over Brussel. Daar is de kwestie van de taaltoets ook ter sprake gekomen. De heer Verkens, die thuis is in die materie, zegt dat je een taaltoets nodig hebt om de taalkennis van de jongeren op de een of andere manier te objectiveren. Zo kun je op een objectieve manier een signaal geven aan de ouders dat hun kind qua taalkennis niet rijp is om in het eerste leerjaar te stappen. Je hebt dat geobjectiveerd signaal nodig, ook al is het een momentopname. Het is een momentopname in een proces van begeleiding. Zo'n toets heb je nodig, alleen al om de ouders te overtuigen.

De voorzitter: Mevrouw Helsen, het is een heel interessante discussie. Een van mijn eerste bezoeken als lid van de commissie voor Onderwijs was dat aan een CLB in het oosten van Brussel. Er komen nog gelegenheden om het hierover te hebben. Minister Smet heeft het woord.

Minister Pascal Smet: Ik begrijp de bezorgdheden. Mevrouw Helsen, als minister ben ik er natuurlijk toe gehouden om decreten uit te voeren. Ook u hebt dat decreet goedgekeurd in de vorige legislatuur. Ik neem aan dat die bezorgdheden toen ook aan bod zijn gekomen. Dat zijn keuzes die gemaakt worden. Ik stel voor dat we dat nu doen, dat we, uiteraard, evalueren en dat we op basis daarvan zien of we al of niet moeten bijsturen.

De voorzitter: Het incident is gesloten.